

Kazu audzēšanas nozares apskats par 2019. gadu

Pagājušais gads kazkopības nozarē Latvijā bija kārtējais izaicinājuma gads, kurš atkarīgs no laika apstākļiem. Saimniekiem bija jāizvērtē ganāmpulka lielums un barības nodrošinājums. Pieprasījums pēc kazas piena joprojām ir augsts.

Kazas piena iepirkuma cenas gan piedzīvoja samazinājumu un bija ap 0,54 eiro/litrā. Tas bija par 0,08 eiro/litrā mazāk nekā 2018. gadā. Pieprasījums pēc kazas piena ir lielāks nekā piedāvājums. Šāda situācija ir jau vairākus gadus un izskatās, ka būs nepieciešams aizvien vairāk kazas piena. Tendence pirkt no kazas piena ražotus produktus ir vērojama gan Latvijā, gan ārvalstu tirgos.

Joprojām lielākā daļa jeb aptuveni 80% no visiem Latvijas kazu audzētājiem ir bioloģiskas saimniecības, bet 21 saimniecība ir ekonomiski aktīva jeb tāda, kas nodod pienu. Diemžēl ir ļoti daudz kazu, kuras nav reģistrētas LDC un nav ziņas par tām. Respektīvi šajā nozarē ir vērojams apslēpts ģenētiskais materiāls, nesakārtota reģistrācija un likumdošanas neievērošana.

Latvijā kazu audzētāju mērķis ir kazu ganāmpulkos paaugstināt piena produktivitāti un jaundzīvnieku kvalitatīvāku izaudzēšanu. Kā prioritāte ir arī laba vaislas materiāla izveide un eksports uz ārzemēm.

Kazām ir svarīgi veikt izslaukumu kontroli (piena pārraudzību) – noteikt piena tauku un olbaltumvielu procentu.

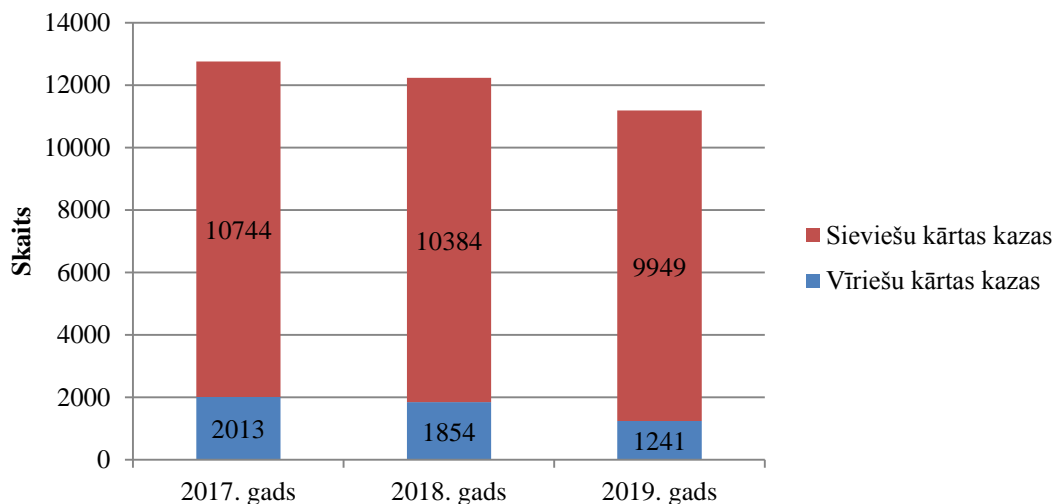
Kazkopības ekonomiskā efektivitāte ir atkarīga no:

- * klimata un vietas apstākļiem piemērotas šķirnes izvēles;
- * labas ēdināšanas, turēšanas un kopšanas;
- * pareizas un mērķtiecīgas vaislas dzīvnieku izlases un atlases.

Izplatītākie ir dažādu krustojumu dzīvnieki (XX), Latvijas vietējās kazas (LVK) un Zānes kazas (ZK). Latvijā kazas lielākoties tiek audzētas, lai iegūtu pienu. 2015. gadā piena pārraudzība tika veikta tikai 1042 kazām ar vidējo izslaukumu 419 kg no vienas kazas laktācijā, kas norāda par salīdzinoši ekstensīvu saimniekošanu. Savukārt 2019. gadā pārraudzība tika

veikta 1372 kazām, un maksimālais piena izslaukums bija 962 kilogrami piena.

1. attēls. Kazu skaits Latvijā no 2017. līdz 2019. gadam

Avots: oficiālie kazu piena pārraudzības rezultāti, 2018

Pēdējo gadu laikā kazu skaits Latvijā joprojām samazinās. Uz 2020. gada 1. janvāri Latvijā kopā bija 11 690 kazas, tai skaitā 1241 vīriešu kārtas dzīvnieks un 9949 sievietes kārtas dzīvnieki. Visvairāk kazu reģistrēts Vidzemē un Latgalē.

Latvijā populārākā kazu audzēšanas metode – ekstensīva.

Reģistrētas 27 novietnes, kur kazu skaits ir lielāks par 50.

Salīdzinoši 2018. gadā bija 21 novietne (6 no tām ir piena kazu šķirņu saimniecības). Ekonomiski aktīvo saimniecību ganāmpulku vidējais lielums ir 50 līdz 220 vaislas kazu mātes.

Kazu audzēšanas nozarē ir izteikta sezonāla piena ieguve (marts līdz novembris). Populārākās audzētās kazu šķirnes ir LVK – 42%, ZK – 39% un AN – 0,1%.

Perioda ražības rādītāji

Periods	Perioda ražība					
	Izslaukums, kg	Tauki		Olbaltumvielas		SŠS x1000
		%	kg	%	kg	
31.12.2017.	481	3,95	19,0	3,16	15,2	1654
31.12.2018.	506	3,83	19,4	3,12	15,8	1375
31.12.2019.	537	4,06	16,6	3,25	13,3	1404

Pēc LDC datiem, 2017. gadā Latvijā no vienas kazas laktācijā ieguva 481 kg piena, 2018. gadā vidējais piena izslaukums ir 506 kg, bet 2019. gadā tas jau sasniedza 537 kilogramus. Latvijā ir novērojama tendence palielināties izslaukumam, kas norāda uz attīstību. Tās galvenie priekšnosacījumi ir pareiza vaislas materiāla izvēle un sabalansēta ēdināšana. Vienai no saimniecībām izslaukums bija tikai 116 kg, kas ir samazinājis arī vidējo statistiku. Arī pirmpienēm ražība ir augsta, kas liecina par pareizas ģenētikas izvēli.

Tā kā no kazām piena produktus nevar nodrošināt 365 dienas gadā, ir grūti nodot pienu lielajiem pārstrādes uzņēmumiem, jo tie šobrīd nav gatavi investēt jaunu iekārtu iegādei kazu piena produktu ražošanai. Tāpēc tiek meklētas alternatīvas, kā kooperēties kazkopjiem un pilnvērtīgi izmantot jau esošās iekārtas produkcijas ražošanai un pārstrādei. Tāpat pastāv problēmas ar kautuvēm.

Neskatoties uz visām problēmām, kazkopības nozares nākotne tiek prognozēta pozitīva. Tikai mūsu saimniekiem ir jāprot vēl efektīvāk izmantot Latvijas dabas apstākļus un visas tās iespējas, ko var iegūt, izmantojot ES struktūrfondus. Kā arī aicinājums visiem kazu turētājiem un audzētājiem – būt aktīviem, reģistrēt savus dzīvniekus, jo par tiem ir iespējas saņemt atbalsta maksājumus.

LAILA PLĪTA,
LLKC Lopkopības nodaļas konsultante